

جدول
آموزه‌هایی از
قصص قرآنی

مؤلف:

دکتر عبدالکریم زیدان

مترجم:

دکتر جمال‌الدین علی‌خواجه

ترجمه فارسی کتاب
«المستفاد من قصص القرآن للدعوة والدعاة»

نشر

زیدان، عبدالکریم، ۱۹۱۷ - م.

Zaydan, Abd al- Karim.

عنوان قرارداد: تفاد من قصص القرآن للدعوة والدعاة. فارسی
آموزه‌های از قصص قرآنی/ تألیف عبدالکریم زیدان؛ ترجمه جمال‌الدین
علی‌خواجه.

تهران: نشر احسان، ۱۳۰۰.

ج ۲.

شابک: ج ۱. ۵-۱۹۱-۳۴۹-۰۰۰: ۹۷۸-۰۰۰-۳۴۹-۱۹۲ ۲. ۲۰۰-۶۷۸-۰۰۰-۳۴۹-۱۹۲

دوره: ۸-۱۸۰-۳۴۹-۰۰۰: ۹۷۸-۰۰۰-۳۴۹-۱۸۰

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع: قرآن -- قصه‌ها -- نقد و تفسیر

شناسه افزوده: علی‌خواجه‌پساوه‌ئی، جمال‌الدین، ۱۳۶۳. مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۴۱۵۰۴۱ م ۹/ز BP۸۸/۹

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۶

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۸۶۷۴۸

مؤلفی از قصص قرآنی (جلد اول)

مؤلف: دکتر عبدالکبیر زیدان

مترجم: دکتر عبدالحق بن خواجه

ناشر: نشر احسان

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۵

چاپخانه: چاپ مهارت

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

قیمت دوره دو جلدی: ۶۰۰۰۰ تومان

شابک جلد اول: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۱۹۱-۵

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۱۸۰-۸

فهرست

مقدمه مترجم	۱۳
مقدمه مؤلف	۱۹
باب اول قصه‌های پیام ران و اقوام پیشین در قرآن کریم	۲۷
فصل اول قصه آدم علیه السلام و ابلیس	۲۹
مبحث اول چکیده قصه آدم علیه السلام و شبه آن در خلال تفسیر آیات	۲۹
مبحث دوم فواید قصه آدم و ابلیس	۴۵
فصل دوم قصه دو فرزند آدم علیه السلام هابیل و قابیل	۱۴۹
فصل سوم قصه نوح علیه السلام	۱۷۷
مبحث اول چکیده قصه و بیان آیات مربوط به آن	۱۷۷
مبحث دوم فوائد قصه نوح برای دعوت و دعوتگران	۲۰۸
فصل چهارم قصه هود علیه السلام	۲۳۱
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش	۲۳۱
مبحث دوم درس‌های قصه هود علیه السلام	۲۴۲
فصل پنجم قصه صالح علیه السلام	۲۴۷
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش	۲۴۷
مبحث دوم درس‌هایی از قصه صالح و قومش - ثمود -	۲۵۵
فصل ششم قصه ابراهیم علیه السلام	۲۵۹
مبحث اول چکیده قصه ابراهیم و تفسیر آیاتش	۲۵۹
مبحث دوم درس‌های قصه ابراهیم برای دعوت و دعوتگران	۲۷۸

فصل هفتم قصه اسماعیل علیه السلام	۲۹۵
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش	۲۹۵
مبحث دوم درس‌های قصه اسماعیل برای دعوت و دعوتگران	۳۰۱
فصل هشتم قصه لوط علیه السلام	۳۰۷
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش	۳۰۷
مبحث دوم درس‌های قصه لوط برای دعوت و دعوتگران	۳۱۴
فصل نهم قصه شعیب علیه السلام و قومش	۳۱۷
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش	۳۱۷
مبحث دوم درس‌های قصه شعیب برای دعوت و دعوتگران	۳۳۱
فصل دهم قصه یوسف علیه السلام	۳۳۷
مبحث اول حوادث قصه و تفسیر آیاتش	۳۳۷
مبحث دوم درس‌های قصه یوسف برای دعوت و دعوتگران	۳۸۴
فصل یازدهم قصه موسی علیه السلام	۳۹۷
مبحث اول پرورش یافتن موسی برای بعثت	۳۹۷
مبحث دوم استکبار و فساد فرعون و اوضاع مردم با او	۴۱۴
مبحث سوم آمدن موسی نزد فرعون و آنچه در مصر بر او گذشت	۴۱۷
مبحث چهارم درس‌های قصه موسی و فرعون برای دعوت و دعوتگران	۴۷۴
مبحث پنجم قصه موسی و خضر	۵۰۰
مبحث ششم درس‌های قصه موسی و خضر برای دعوت و دعوتگران	۵۱۳
فصل دوازدهم قصه داوود و درس‌های آن برای دعوت و دعوتگران	۵۲۳
فصل سیزدهم قصه سلیمان علیه السلام و درس‌های آن برای دعوت و دعوتگران	۵۴۱
فصل چهاردهم قصه ایوب علیه السلام	۵۷۵
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیات	۵۷۵
مبحث دوم درس‌های قصه ایوب علیه السلام برای دعوت و دعوتگران	۵۸۱
فصل پانزدهم قصه یونس علیه السلام	۵۸۷
مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش	۵۸۷
مبحث دوم درس‌های قصه یونس برای دعوت و دعوتگران	۵۹۴
فصل شانزدهم قصه عیسی علیه السلام	۶۰۳

۶۰۳	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۶۳۴	مبحث دوم درس های قصه عیسی برای دعوت و دعوتگران
۶۴۳	فصل هفدهم قصه لقمان علیهما السلام
۶۴۳	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۶۴۹	مبحث دوم درس های سفارش لقمان به پسرش
۶۵۳	فصل هجدهم قصه ذوالقرنین
۶۵۳	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۶۶۰	مبحث دوم درس های قصه ذوالقرنین برای دعوت و دعوتگران
۶۶۷	فصل نهم قصه قارون
۶۶۷	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۶۷۳	مبحث دوم درس های قصه قارون برای دعوت و دعوتگران
۶۸۱	فصل بیستم قصه عیسا علیه السلام
۶۸۱	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۶۸۹	مبحث دوم درس های قصه عیسا علیه السلام برای دعوت و دعوتگران
۷۰۳	فصل بیست و یکم قصه اصحاب کهف
۷۰۳	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۷۱۲	مبحث دوم درس های قصه اصحاب کهف
۷۲۹	فصل بیست و دوم قصه اصحاب اخدود (خندق اران)
۷۲۹	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۷۳۳	مبحث دوم درس های قصه اصحاب اخدود برای دعوت و دعوتگران
۷۴۱	فصل بیست و سوم قصه صاحبان باغ زمینی
۷۴۱	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیات
۷۴۵	مبحث دوم درس های قصه برای دعوت و دعوتگران
۷۵۷	فصل بیست و چهارم قصه صاحب دو باغ
۷۵۷	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش
۷۶۴	مبحث دوم درس های قصه صاحب دو باغ
۷۶۹	فصل بیست و پنجم قصه اصحاب فیل (فیل داران)
۷۶۹	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیاتش

۷۷۴	مبحث دوم درس‌های قصه برای دعوت و دعوتگران
۷۷۹	فصل بیست‌وششم قصه شخص تهی شده از آیات خدا
۷۷۹	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیات
۷۸۲	مبحث دوم درس‌های قصه شخص تهی شده از آیات خدا برای دعوت و دعوتگران

فهرست جلد دوم

۹	باب دوم قصه‌های پیامبر اکرم ﷺ، اصحاب بزرگوار ایشان و منافقان در قرآن کریم
۱۳	فصل اول قصه آغاز وحی (آغاز نبوت محمد ﷺ)
۱۳	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیات
۱۵	مبحث دوم درس‌های قصه آغاز وحی
۱۷	فصل دوم قصه آغاز وحی به رسالت
۱۷	مبحث اول چکیده قصه و تفسیر آیات
۱۹	مبحث دوم درس‌های آیات آغازین رسالت
۲۱	مبحث سوم نزول سوره مزمل
۲۶	مبحث چهارم درس‌های سوره مزمل برای دعوت و دعوتگران
۳۱	فصل سوم مرحله دعوت سری
۳۱	مبحث اول آغاز و مدت دعوت سری
۳۴	مبحث دوم درس‌های قصه آغاز و مدت دعوت سری برای دعوت و دعوتگران
۳۹	فصل چهارم مرحله دعوت علنی
۴۰	مبحث اول برخی نشانه‌ها و درس‌های دعوت علنی
۴۷	مبحث دوم جبهه‌گیری مشرکان در برابر دعوت علنی و درس‌های آن برای دعوت و دعوتگران
۶۴	مبحث سوم قصه جبهه‌گیری رسول ﷺ در برابر مشرکان و درس‌های آن برای دعوت و دعوتگران
۹۹	مبحث چهارم قصه رسول ﷺ با شخص نابینا و درس‌های آن برای دعوت و دعوتگران
۱۰۴	مبحث پنجم قصه اسراء و معراج و درس‌های آن
۱۰۹	فصل پنجم هجرت به مدینه و کار رسول ﷺ در آنجا و درس‌های آن برای دعوت و دعوتگران
۱۰۹	مبحث اول هجرت پیامبر ﷺ به مدینه
۱۱۸	مبحث دوم کار پیامبر ﷺ پس از رسیدن به مدینه
۱۲۱	مبحث سوم درس‌های رخداد‌های هجرت و کارهای پیامبر ﷺ در مدینه
۱۲۵	فصل ششم غزوه بدر کبری

۱۲۶	مبحث اول خروج برای رویارویی با کافران قریش
۱۲۹	مبحث دوم تصمیم بر رویارویی با مشرکان در بدر
۱۳۲	مبحث سوم حرکت به سوی بدر برای رویارویی با دشمن
۱۳۴	مبحث چهارم پیامبر ﷺ و مسلمانان در میدان جنگ بدر
۱۴۱	مبحث پنجم وقوع جنگ و پیروزی مسلمانان
۱۵۳	مبحث ششم پیروزی مسلمانان، موجب سپاسگزاری از خدا
۱۵۷	مبحث هفتم بازتاب‌های سریع جنگ بدر
۱۵۸	مبحث هشتم درس‌های غزوه بدر و رخداد‌های قبل، اثنا و بعد آن
۱۷۹	فصل هفت غزوه احد
۱۸۰	مبحث اول اسباب غزوه احد و آماده‌شدن بر آن
۱۸۳	مبحث دوم خروج پیامبر و لشکرش برای رویارویی با دشمن
۱۸۶	مبحث سوم پیامبر ﷺ و مسلمانان در میدان کارزار
۱۸۹	مبحث چهارم وقایع آغاز کارزار
۱۹۴	مبحث پنجم آیات مربوط به غزوه احد
۲۰۸	مبحث ششم درس‌های غزوه احد برای درس‌ها و دعوت‌نگران
۲۵۳	فصل هشتم غزوه حمراء الأسد
۲۵۳	مبحث اول چکیده و رخداد‌های غزوه
۲۵۷	مبحث دوم درس‌های غزوه حمراء الأسد
۲۶۱	فصل نهم غزوه خندق (احزاب)
۲۶۱	مبحث اول انگیزه و رخداد‌های غزوه
۲۶۹	رخداد‌های مدینه در مدت محاصره مشرکان
۲۸۵	مبحث دوم درس‌های غزوه خندق (احزاب) برای دعوت و دعوت‌نگران
۲۹۷	فصل دهم جبهه‌گیری‌های رسول خدا ﷺ در برابر یهودیان مدینه و درس‌های آن برای دعوت و دعوت‌نگران
۲۹۸	مبحث اول غزوه یهود بنو قینقاع
۳۰۰	مبحث دوم غزوه بنو نضیر
۳۱۷	مبحث سوم غزوه بنو قریظه
۳۲۰	مبحث چهارم درس‌های قصص یهودیان مدینه

۳۲۹	فصل یازدهم غزوه بنو مصطلق (غزوه مریسیع)
۳۲۹	مبحث اول چکیده غزوه
۳۳۴	مبحث دوم درس‌های قصه و رخداد‌های غزوه بنو مصطلق
۳۳۹	فصل دوازدهم ماجرای اِفک (بِهتان و افترای غیرقابل باور)
۳۳۹	مبحث اول چکیده قصه اِفک
۳۵۱	مبحث دوم درس‌های قصه اِفک برای دعوت و دعوت‌گران
۳۵۷	فصل سیزدهم قصه ازدواج پیامبر ﷺ با زینب بنت جحش
۳۵۷	مبحث اول چکیده قصه
۳۶۶	مبحث دوم درس‌های قصه ازدواج زینب بنت جحش
۳۷۱	فصل چهاردهم قصه غزوه بدریه (صلح حدیبیه)
۳۷۱	مبحث اول چکیده غزوه حدیبیه
۳۷۹	مبحث دوم آیات نازل شده به سبب صلح حدیبیه و موارد مربوط به آن
۳۹۹	مبحث سوم درس‌های غزوه حدیبیه
۴۱۱	فصل پانزدهم غزوه خیبر
۴۱۱	مبحث اول چکیده غزوه و حوادث آن
۴۱۶	مبحث دوم درس‌های غزوه خیبر برای دعوت و دعوت‌گران
۴۱۹	فصل شانزدهم کارزار مؤته
۴۱۹	مبحث اول چکیده و حوادث کارزار
۴۲۴	مبحث دوم درس‌های کارزار مؤته
۴۳۱	فصل هفدهم غزوه فتح مکه
۴۳۱	مبحث اول چکیده حوادث فتح مکه
۴۴۲	مبحث دوم درس‌های غزوه فتح مکه
۴۴۹	فصل هجدهم غزوه حنین
۴۴۹	مبحث اول چکیده غزوه
۴۵۷	مبحث دوم آیات نازل شده درباره غزوه حنین
۴۵۹	مبحث سوم درس‌های غزوه حنین
۴۶۳	فصل نوزدهم غزوه طائف
۴۶۳	مبحث اول چکیده حوادث غزوه

مبحث دوم درس های غزوه طائف	۴۶۶
فصل بیستم غزوه تبوک	۴۶۹
مبحث اول چکیده حوادث غزوه	۴۶۹
مبحث دوم آیات نازل شده درباره غزوه تبوک و گروه های بازمانده از جهاد	۴۷۴
فصل بیست و یکم حجة الوداع	۵۶۷
مبحث اول چکیده رویدادهای حجة الوداع	۵۶۷
مبحث دوم درس های حجة الوداع	۵۷۱
فصل بیست و دوم بیماری پیامبر ﷺ و سخنان و اعمال وی پیش از وفات و درس های آن	۵۷۳
مبحث اول بیماری و اعمال پیامبر ﷺ تا زمان وفات	۵۷۳
مبحث دوم درس های فرماندهی اسامه بن زید و برخی سخنان پیامبر ﷺ پیش از وفات	۵۸۰

مقدمه، مترجم

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبينا محمد و على آله وصحبه أجمعين.

«لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَى وَلَكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ يَخْتَلِفُ فِيهِ الْخَلْقُ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ» (يوسف: ۱۱۱)

«یقیناً در داستان‌هایشان عبرتی برای... مندان است، این (قرآن) سخنی نبود که (به دروغ) بافته شود، بلکه تصدیق‌کننده کتاب‌هایی است که پیش از آن است، و بیان‌کننده (و شرح) هر چیز است، و هدایت و رحمت برای گروهی است که ایمان می‌آورند.»

قصص قرآن از لحاظ محتوایی به سه دسته قابل تقسیم است: ۱- قصه‌های پیامبران (علیهم‌السلام) که دربردارنده دعوت آنان از قومشان، معجزاتی که ندارند، به آنان داده، مواضع مخالفان و دشمنان، مراحل گوناگون دعوت، و سرانجام مؤمنان و تکذیب‌کنندگان هستند؛ این قصه‌ها، با شرح جبهه‌گیری دشمنان پیامبران (علیهم‌السلام) و یادکرد مراحل دعوت آنان، شامل دگرگونی شیوه‌ها و سبک‌های دعوت پیامبران است؛ مانند قصه نوح، ابراهیم، موسی و هارون، عیسی و سایر پیامبران (علیهم‌السلام). ۲- قصه‌های مربوط به حوادث گوناگون و پندآموز و نیز اقوام بانده (نابودشده و از میان رفته). زندگی‌نامه شخصیت‌هایی مانند دو فرزند آدم (علیهم‌السلام)، طالوت، جالوت، اصحاب کهف، ذوالقرنین، قارون، اصحاب السبت، اصحاب اخدود، اصحاب فیل و... در این دسته قرار می‌گیرند. ۳- قصه‌ها و حوادث

مربوط به دوران پیامبر اکرم ﷺ؛ مانند جنگ‌های بدر و احد (سوره آل عمران)، حنین و تبوک (سوره توبه)، احزاب (سوره احزاب) و رخدادهایی مانند هجرت و معراج.^۱

بیشترین آیات قصص، به سرگذشت پیامبران ﷺ مربوط بوده و در قرآن کریم نام ۲۵ پیامبر به نام‌های: آدم، نوح، ادریس، هود، صالح، ابراهیم، لوط، اسماعیل، اسحاق، یعقوب، یوسف، ایوب، شعیب، موسی، هارون، ذوالکفل، داود، سلیمان، الیاس، الیسع، یونس، زکریا، یحیی، عیسی ﷺ و محمد ﷺ آمده است. قصه ذوالقرنین، اصحاب کهف، غزیر، اصحاب القره (روستای انطاکیه)، اصحاب الجنة، صاحب دو باغ، اصحاب السبت، دو برادر، فروتمند و فقیر، داستان فرشتگان و جن‌ها، قصص غیرانبیای قرآن کریم هستند.

موضوعات قصص قرآنی، عین واقعیت‌هایی است که بدون ترین یا خیال‌پردازی، حکایت شده‌اند تا به عنوان ابرار هدايت، نه سرگرمی و نه تقویت لذت‌های خیالی، بر مخاطب تأثیر گذاشته و مایه پند و عبرت گردند. مهم‌ترین اهداف قصص قرآن که از خود آنها استنتاج می‌شوند، بدین قرار است: ۱- عبرت‌گیری و تفکر (حجر/ ۷۵ و ۷۷، سبأ/ ۱۹، أعراف/ ۱۷۵-۱۷۶، عنکبوت/ ۳۵، أنعام/ ۱۱، نمل/ ۶۹)؛ ۲- آرامش و تثبیت قلب پیامبر اکرم ﷺ و تقویت روحی مؤمنان (أنعام/ ۳۴، آل عمران/ ۱۲۶، هود/ ۱۲۰، حج/ ۴۲-۴۴، شعراء/ ۳-۴)؛ ۳- وحدت دین و هدف در دعوت پیامبران ﷺ (أعراف/ ۵۹ و ۶۱-۶۲ و ۶۵ و ۶۷-۶۸ و ۷۳ و ۸۵، انبیاء/ ۹۲، آل عمران/ ۱۹ و ۸۵، هود/ ۷۴)؛ ۴- مبارزه با اساطیر و تحریفات تاریخی (مائده/ ۱۵، نمل/ ۲۴)؛ ۵- تبیین حقایق «اثبات وحی، رسالت، معاد و...» (بقره/ ۲۵۲، آل عمران/ ۴۴، هود/ ۷۴)؛ ۶- دعوت به ایمان و مکارم اخلاق (یوسف/ ۳۹-۴۰، عنکبوت/ ۴۰)؛ ۷- بیان قدرت خداوند ﷻ و امور خارق‌العاده (ق/ ۳۶، روم/ ۹)؛ ۸- بیان نقش ابلیس (أعراف/ ۱۶-۱۷ و ۲۲ و ۲۷)؛ ۹- بیان اهمیت دعا (بقره/ ۱۲۶، قصص/ ۲۱ و ۲۴).

قصص قرآنی، یکی از روش‌های این کتاب هدایتگر، برای جلب توجه خردها و دل‌ها به دعوت پیامبران در تبلیغ رسالت آسمانی است. آگاهی از سیره و روش پیامبران، بخصوص پیامبر اسلام، برای دعوت‌گران اسلامی ضروری است تا معروف و منکر را از یکدیگر تشخیص داده و به روشی درست و سودمند، مردم را به سوی خدا فراخوانند. به

همین منظور، دعوتگر باید موضوع دعوت را خوب بفهمد و درک کند، زیرک، دانا، بایقین و پابرجا باشد، به دعوت و مدعوین و دوستان و دشمنانی که در اطرافش هستند و حوادثی که رخ می دهد، چشم انداز روشنی داشته باشد؛ تمام این مفاهیم در مفهوم بصیرت جای می گیرند که خداوند، دعوتگران را بدان ملزم کرده و می فرماید:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (یوسف: ۱۰۸)^۱

«ای پیامبر! بگو: این راه من است، من با بصیرت (کامل) به سوی خدا دعوت می کنم، و کسانی که از من پیروی کردند (نیز چنین می کنند) و خداوند پاک و منزّه است، و من از مشرکان نیستم.»

دعوت دادن بدون علم و ناآگاهانه، سبب فرمانروایی هوا و هوس و ظهور مصیبت ها و گمراهی ها می شود؛ چنان که خداوند متعال می فرماید:

﴿وَإِنْ كَثُرَ بَلَاءُ، أَفَوَيْهِمْ يَغْيِرُ عِلْمٌ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُفْتَدِينَ﴾ (انعام: ۱۱۹)
«وهمانا بسیاری از مردم به خاطر هوی و هوس و بی دانی (دیگران را) گمراه می کنند، بی گمان پروردگارت...» (آل) تجاوزکاران داناتر است.»

به علاوه، یکی از آثار چنین دعوی، انتشار سخن دروغ به خدا و رسولش است که از قبیح ترین گناهان و بزرگترین بدی هاست.

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ الْبَاطِلَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ (انعام: ۱۴۴)

«پس چه کسی ستمکارتر است از آن کس که بر خدا دروغ بگوید تا مردم را از روی نادانی گمراه سازد؟! مسلماً خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی کند.»
و هرکس به خدا دروغ ببندد، به طور قطع، زیان کرده است:

﴿فَتَنَازَعُوا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى﴾ (طه: ۶۲)

«پس آنان در کارشان میان خود اختلاف کردند، و رازشان را پنهان داشتند.»

یکی از عبرت ها و فواید بی شمار قصص قرآن برای دعوتگران این است که آنان را با روش های دعوت پیامبران و پیروانشان آشنا می کند تا نحوه دعوت و چگونگی درمان حال

۱. نک: آل عرعر، عدنان بن محمد، منهج الدعوة فی ضوء الواقع المعاصر، ۱۴۲۶ هـ ص ۳۲.

مدعوین و حامیان و یاوران دعوت را بیاموزند. این قصص، رنج و مصیبت‌هایی را که پیامبران و پیروان آنان در راه خدا و در برخورد با کفار و منافقان متحمل شده‌اند، و پابندی و شکیبایی آنان در این راه را یادآور می‌شود تا دعوتگران بدانند مصیبت‌هایی که به مومنان و دعوتگران پیشین رسیده، به دعوتگران امروزی و آینده نیز می‌رسد، پس باید با تاسی از پیشینیان صالح شکیبایی پیشه کنند.

خداوند متعال، پیامبر اکرم ﷺ را که بزرگترین مصلح و دعوتگر است به پیروی از روش گروهی از پیامبران پیشین فرمان داده است:

﴿رَبِّانَا الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدَاهُمْ أَقْتَدِ﴾ (انعام: ۹۰)

«آن کسانی هستند که خداوند هدایشان کرده است؛ پس به روش آنان اقتدا کن.»

و ﴿شَرَعَ لَكُمْ مَنَاسِكَاتٍ بِهَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَتِمُّوا الصَّلَاةَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾ (شوری: ۱۳)

«دینی را برای شما تشریع کرد، از راه نگونه که به نوح توصیه کرده بود و از آنچه بر تو وحی کرده‌ایم، و به ابراهیم و موسی و عیسی، ماسکات را برپا دارید و در آن فرقه فرقه نشوید.»

از سویی دیگر، پیامبر اسلام ﷺ را برای کسی که خداوند روز واپسین، امید و ایمان دارد و خدا را بسیار یاد می‌کند، الگو و سرمشق قرار می‌دهد، معرفی می‌کند:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا يَوْمَ الْآخِرِ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (احزاب: ۲۱)

«یقیناً برای شما در زندگی رسول خدا سرمشق نیکویی است، برای آنان که به خدا و روز آخرت امید دارند، و خدا را بسیار یاد می‌کنند.»

تمام مطالب فوق، بر اهمیت انجام دعوت به سوی خدا، بر اساس علم به قرآن و سنت و اقتدا به رفتار و روش پیامبران پیشین و پیامبر اسلام و اصحاب گرامی ایشان تاکید دارد تا به اذن و توفیق خداوند متعال، ثمرات مورد انتظار دعوت برآورده گردد.

کتاب پیش رو، ترجمه کتاب «المستفاد من قصص القرآن للدعوة والدعاة» اثر علامه عبدالکریم زیدان است. مولف در این کتاب، آیات مربوط به هر قصه را که در سوره‌های گوناگون آمده، به اندازه ضرورت، گرد آورده، سپس چکیده‌ای از قصه موردنظر را از طریق

تفسیر این آیات بیان کرده و پس از آن، درس‌ها و فواید قصه را برای دعوت و دعوتگران از طریق اقوال مفسران در تفسیر این آیات و از طریق مفاهیم و مقاصد قصه، ارایه کرده است. مولف در جمع‌آوری مطالب این کتاب از منابع معتبری مانند تفسیر قرطبی، ابن کثیر، رازی، کشاف، المنار، صفوة التفسیر، احکام القرآن ابن العربی، الظلال، قاسمی، آلوسی، ابن عطیه، فتح البیان، صحیح بخاری، صحیح مسلم، مسند امام احمد، سنن ترمذی، ابوداود، ابن ماجه، بیهقی، سیره ابن هشام، السیره النبویه ابوشهبه، تاریخ دمشق ابن عساکر، المحلی، مجموع الفتاوی و مدارج السالکین بهره جسته است.

مطالب این کتاب در دو باب مرتب شده است: در باب اول، قصص قرآنی مربوط به پیامبران الهی و غیر آنان که پیش از بعثت محمد ﷺ می‌زیسته‌اند آمده است. در باب دوم، قصص قرآنی مربوط به پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد ﷺ و اصحاب گرامی ایشان و منافقان که در جامعه اسلامی دوران پیامبر ﷺ بوده‌اند گنجانده شده است.

«دکتر عبدالکریم زین‌الدین» دبیر کل سابق جماعت اخوان المسلمین عراق، در سال ۱۹۱۷م در شهر بغداد به دنیا آمد. سه سال بیشتر نداشت که از سایه محبت پدر محروم شد. تحصیلات ابتدایی را در مدارس ابتدای شهر گذراند. پس از اتمام مقطع متوسطه، وارد دانش‌سرای آموزش ابتدایی شد. پس از فراغت تدریس در مدارس ابتدایی را شروع کرد. سپس در دانشکده حقوق بغداد پذیرفته شد. آنجا با موفقیت فارغ‌التحصیل گردید. مدتی نیز به مدیریت یکی از دبیرستان‌های علوم دینی گمارده شد. چند سال بعد، به دانش‌سرای شریعت اسلامی دانشگاه قاهره راه یافت و با رتبه ممتاز، مدرک کارشناسی ارشد را دریافت کرد. در سال ۱۹۶۲م، با تألیف اثر ارزشمند حریص به نام «احکام الذمیین و المستأمنین فی الشریعة الاسلامیه» به اخذ گواهی دکتري از دانشگاه قاهره موفق گردید.

وی در محضر بسیاری از اساتید برجسته عراقی و مصری از جمله شیخ امجد ذهاوی، شیخ عبدالقادر خطیب، شیخ نجم‌الدین واعظ، شیخ محمد محمود صواف بنیان‌گذار اخوان المسلمین در عراق و اولین دبیرکل آن از سال ۱۹۴۴ تا سال ۱۹۵۹م، شیخ علی خفیف، شیخ محمد ابوزهره و شیخ حسن مأمون کسب فیض و دانش کرده است.

دکتر عبدالکریم زیدان در زمینه تألیف و تصنیف از توانایی ویژه و بالایی برخوردار بود و آثار متعددی در علوم مختلف از وی بر جای مانده که رونق‌بخش مکتب فقهی اسلام هستند. برخی آثار و تألیفات وی به قرار ذیل است:

- ۱- أثر القصود فی التصرفات والعقود.
- ۲- أحكام الذمین والمستأمنین فی دار الإسلام.
- ۳- أحكام اللقیط فی الشریعة الإسلامية.
- ۴- الاختلاف فی الشریعة الإسلامية.
- ۵- أصول الدعوة.
- ۶- الإيمان بالقضاء و القدر.
- ۷- حالة الضرورة فی الشریعة الإسلامية.
- ۸- حقوق الأفراد فی دار الإسلام.
- ۹- الشرع، العراق للأصول العشرین.
- ۱۰- الشریعة الإسلامية والقانون الدولي العام.
- ۱۱- العقوبة فی الشریعة الإسلامية.
- ۱۲- عقيدة القضاء والقدر، برهان سبک الفرد.
- ۱۳- الفرد والدولة فی الشریعة.
- ۱۴- القصاص و الدیات فی الشریعة الإسلامية.
- ۱۵- القیود الواردة علی الملكية الفردية.
- ۱۶- المصلحة العامة فی الشریعة الإسلامية.
- ۱۷- الکفالة والحوالة فی الفقه المقارن.
- ۱۸- مجموعة بحوث فقهية.
- ۱۹- المدخل لدراسة الشریعة الإسلامية.
- ۲۰- مسائل الرضاع فی الشریعة الإسلامية.
- ۲۱- الاستفادة من القصص القرآن للدعوة و الدعاة (جلد ۲).
- ۲۲- المفصل فی أحكام المرأة وبيت المسلم فی الشریعة الإسلامية، (جلد ۱۱). این مهم‌ترین اثر اوست.
- ۲۳- موجز الأديان فی القرآن.
- ۲۴- موقف الشریعة الإسلامية من الرق.
- ۲۵- نظام القضاء فی الشریعة الإسلامية.
- ۲۶- نظرات فی الشریعة الإسلامية مقارنة بالقوانين الوضعية.
- ۲۷- النية المجردة فی الشریعة الإسلامية.
- ۲۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۲۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۳۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۳۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۳۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۳۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۳۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۳۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۳۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۳۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۳۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۳۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۴۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۴۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۴۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۴۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۴۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۴۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۴۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۴۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۴۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۴۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۵۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۵۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۵۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۵۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۵۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۵۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۵۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۵۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۵۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۵۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۶۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۶۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۶۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۶۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۶۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۶۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۶۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۶۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۶۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۶۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۷۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۷۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۷۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۷۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۷۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۷۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۷۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۷۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۷۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۷۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۸۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۸۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۸۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۸۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۸۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۸۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۸۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۸۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۸۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۸۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۹۰- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۹۱- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۹۲- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۹۳- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۹۴- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۹۵- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۹۶- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۹۷- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۹۸- الوجیز فی اصول الفقه.
- ۹۹- الوجیز فی شرح القواعد الفقهية فی الشریعة الإسلامية.
- ۱۰۰- الوجیز فی اصول الفقه.

نسأل الله تعالى أن يهدينا وأن يحميننا من الفتن ما ظهر منها وما بطن إنه ولي ذلك والقادر عليه. وصلى الله وسلم وبارك على عبده ورسوله محمد و على آله وصحبه أجمعين والحمد لله رب العالمين.